MINISTERUL EDUCAȚIEI ŞI CERCETĂRII ŞTIINȚIFICE

P R O G R A M A

PENTRU EXAMENUL NAȚIONAL DE DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT

DISCIPLINA DE EXAMEN:
FILOSOFIE ŞI LOGICĂ, ARGUMENTARE ŞI COMUNICARE

2015

A. Notă de prezentare

Prezenta programă se adresează profesorilor care susţin examenul naţional de definitivare în învăţământul preuniversitar în specializarea *Filosofie* şi *Logică, argumentare şi comunicare*. Conţinutul şi structura programei sunt elaborate în aşa fel încât să răspundă schimbărilor impuse de abordarea curriculară sistemică în realizarea procesului educaţional.

Absolvenţii facultăţilor de profil şi profesorii care susţin examenul la specializarea *Filosofie* şi *Logică, argumentare şi comunicare* pot preda în învăţământul preuniversitar discipline socio-umane, în conformitate cu prevederile legale în vigoare.

Aspectele fundamentale vizate prin prezenta programă operaţionalizează profilul profesorului de discipline socio-umane, urmărind:

- cunoaşterea conţinuturilor fundamentale şi a principalelor tendinţe în evoluţia disciplinelor *Filosofie* şi *Logică, argumentare şi comunicare*, precum şi a metodicii disciplinelor;
- probarea capacităţilor necesare pentru proiectarea, realizarea şi evaluarea activităţilor didactice;
- demonstrarea abilităţilor de comunicare, empatice şi de cooperare necesare realizării actului educaţional.

B. Competenţe ale profesorului de discipline socio-umane

Programa vizează anumite competenţe ale profesorului de discipline socio-umane, competenţe pe care acesta trebuie să şi le dezvolte şi să le probeze pe parcursul desfăşurării activităţii didactice. Într-o formulare sintetică, aceste competenţe sunt:

- utilizarea cunoştinţelor de specialitate, a achiziţiilor din domeniul didacticii disciplinei în proiectarea, realizarea şi evaluarea activităţilor didactice;
- utilizarea principalelor documente şcolare reglatoare: planuri-cadru, programe şcolare, programe pentru examene naţionale;
- proiectarea unor activităţi didactice bazate pe metode interactive pentru formarea competenţelor specifice domeniului;
- utilizarea unor strategii didactice care încurajează dezvoltarea gândirii critice a elevului, rezolvarea de probleme şi utilizarea noilor tehnologii;
- proiectarea şi realizarea dezvoltărilor curriculare intra- şi interdisciplinare;
- adecvarea demersurilor didactice la particularităţile de vârstă ale colectivului de elevi;
- construirea un climat educativ stimulativ şi eficient care încurajează interacţiunea socială pozitivă, motivaţia intrinsecă şi implicarea activă a elevului în învăţare.

C. Tematica la disciplinele de specialitate

I. METAFILOSOFIE

1. Conceptul de filosofie, specificul demersului filosofic şi domeniile reflecţiei filosofice
2. Stiluri şi tipuri de filosofare, argumente şi metode filosofice
3. Filosofie şi ştiinţă, filosofie şi artă, filosofie şi religie

II. ONTOLOGIE

A. Problematica ontologiei

1. Discursul ontologic şi modalităţile lui de justificare în filosofia şi ştiinţa contemporană
2. Existenţă şi devenire

B. Spaţiul şi timpul

1. Evoluţia istorică a reprezentărilor despre spaţiu şi timp
2. Unitate şi diversitate în înţelegerea spaţiului şi timpului
3. Abordări filosofice actuale ale spaţiului şi timpului

C. Ordinea

1. Determinismul ca principiu al filosofiei şi ştiinţei
2. Ordine şi dezordine în structurarea universului

D. Dumnezeu

1. Conceptul filosofic de Dumnezeu
2. Experienţa şi posibilitatea cunoaşterii lui Dumnezeu
3. Laic şi religios în morală

III. ANTROPOLOGIE FILOSOFICA

1. Condiţia umană
2. Concepţii asupra naturii umane
3. Tipuri istorice de umanism
4. Problema sensului vieţii

IV. CUNOASTERE ŞI ADEVAR

1. Conceptul de cunoaştere; modalităţi fundamentale ale cunoaşterii
2. Analitic şi sintetic, a priori şi a posteriori, constructiv şi reflexiv în cunoaştere

3. Conceptul de adevăr; felurile adevărului
4. Surse, criterii şi teorii ale adevărului
5. Eroare şi progres în cunoaştere
6. Limbaj şi cunoaştere

V. POLITICA

1. Teorii politice moderne şi contemporane
2. Idealul democratic. Drepturile omului
3. Putere şi legitimitate

VI. LIBERTATE ŞI RESPONSABILITATE

1. Libertatea şi autoritatea supranaturală; liberul arbitru
2. Libertatea şi constrângerile naturale
3. Libertatea ca problemă antropologică
4. Libertatea ca problemă social-politică

VII. ETICA

1. Teorii morale
2. Probleme de etică aplicată
3. Dreptate şi nedreptate
4. Tipuri de dreptate
5. Egalitate şi dreptate
6. Fericirea ca problemă filosofică

VIII. ARGUMENTARE ŞI COMUNICARE

1 Situaţii de comunicare – conţinut, relaţie, context
2 Comunicarea interpersonală, comunicarea publică, comunicarea interculturală
3 Bariere în comunicare
4 Structura argumentării

IX. DEFINIREA ŞI CLASIFICAREA

1. Caracterizare generală
2. Tipuri de definiţii
3. Forme de clasificare
4. Corectitudine în definire şi clasificare

X. ANALIZA LOGICĂ A ARGUMENTELOR

1. Termenii:
   - definire
   - caracterizare generală
   - raporturi între termeni
2. Propoziţii:
   - definire
   - tipuri de propoziţii (după conţinut şi structură)
   - raporturi între propoziţii

XI. RAŢIONAMENTE. TIPURI DE ARGUMENTARE

Definire şi caracterizare generală a principalelor tipuri de raţionamente.

1. Deductive:
   - argumente/raţionamente cu propoziţii compuse
   - inferenţe imediate cu propoziţii categorice
   - silogismul
   - demonstraţia
2. Nedeductive:
   - analogia
   - inducţia

XII. EVALUAREA ARGUMENTELOR

1. Validitatea argumentelor
2. Erori de argumentare

XIII. ARGUMENTARE ŞI CONTRAARGUMENTARE

1. Critica argumentelor
2. Argumente şi contraargumente în conversaţie, dezbatere, discurs public, eseu şi în mass-media
3. Argumente şi contraargumente în negociere şi în rezolvarea de conflicte
4. Persuasiune şi manipulare

D. Bibliografie pentru disciplinele de specialitate

1. Aristotel, „Etica nicomahică”, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1988
2. Aristotel, „Politica”, Ed. Antet, Bucureşti, 1996
3. Thoma D'Aquino, „Opere”, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 2000
4. Lucian Blaga, „Trilogia cunoaşterii”, Ed. Minerva, Bucureşti, 1983

5. Rene Descartes, „Discurs asupra metodei”, Ed. Academiei, Bucureşti, 1990
6. Anton Dumitriu, „Istoria logicii”, ediţia a III-a, Ed. Tehnică, Bucureşti
7. Mircea Eliade, „Sacrul si profanul”, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1991
8. Gheorghe Enescu, „Tratat de logică”, Ed. Lider, Bucureşti, 1997
9. Friederich von Hayek, „Drumul spre servitute”, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1993
10. Martin Heidegger, „Repere pe drumul gândirii”, Ed. Politică, Bucureşti, 1988
11. Immanuel Kant, „Prolegomene”, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1987
12. John Locke, „Eseu asupra intelectului omenesc”, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1961
13. Andrei Marga, „Introducere în metodologia şi argumentarea filosofică”, Ed Dacia, Cluj-Napoca, 1992
14. John Stuart Mill, „Despre libertate”, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2001
15. Adrian Miroiu (coord.), „Etica aplicată”, Ed. Alternative, Bucureşti, 1995
16. Jacques Monod, „Hazard şi necesitate”, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1991
17. Friederich Nietzsche, „Dincolo de bine si de rău”, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1992
18. Platon, „Republica”, în Opere, vol. V, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986
19. Karl R. Popper, „Societatea deschisă şi duşmanii ei”, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1990
20. Jean-Jacques Rousseau, „Discurs asupra inegalităţii dintre oameni”, Ed. Antet, Bucureşti, 2001
21. Bertrand Russell, „Problemele filosofiei”, Ed. All, Bucureşti, 1995
22. Jean-Paul Sartre, „Existenţialismul este un umanism”, Ed. George Coşbuc, 1994
23. Drăgan Stoianovici, Teodor Dima, Andrei Marga, „Logică generală”, E.D.P., Bucureşti,1991
24. Ludwig Wittgenstein, „Caietul albastru”, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1993
25. Mircea Flonta, „Kant în lumea lui şi în cea de azi. Zece studii kantiene”, Ed. Polirom, Iaşi, 2005
26. Ion-Ovidiu Pânişoară, „Comunicarea eficientă”, Ed. Polirom, Iaşi, 2008
27. *** Declaraţia Universală a Drepturilor Omului

NOTĂ: Bibliografia pentru disciplina de specialitate include **manualele cuprinse în Catalogul manualelor şcolare valabile în învăţământul preuniversitar, în anul şcolar în care se susţine examenul.**

E. Tematica pentru didactica disciplinelor de specialitate

I. Proiectarea, organizarea şi desfăşurarea activităţii didactice

1. Componentele Curriculumului naţional: planuri-cadru (trunchi comun, curriculum diferenţiat, curriculum la decizia şcolii/ curriculum în dezvoltare locală), programe şcolare; alţi termeni de referinţă ai curriculumului naţional: arii curriculare, discipline, module. Manuale şcolare şi auxiliare curriculare.
2. Proiectarea curriculumului la decizia şcolii/ curriculumului în dezvoltare locală: aprofundare/ extindere/ opţional ca disciplină nouă.
3. Competenţele predării-învăţării-evaluării la disciplinele socio-umane: competenţe generale, competenţe specifice.
4. Proiectarea activităţii didactice: planificare calendaristică, proiectarea unităţii de învăţare, proiectarea de activităţi de învăţare intra-, inter- şi transdisciplinare.

II. Strategii didactice utilizate în procesul de predare-învăţare-evaluare

1. Metode didactice: caracterizare, clasificare; utilizarea metodelor centrate pe elev/ tehnicilor de învăţare prin cooperare.
2. Forme de organizare a activităţii didactice: caracterizare, clasificare.
3. Mijloacele de învăţământ utilizate în activitatea didactică: caracterizare, funcţii, clasificare.
4. Utilizarea tehnologiei informaţiei şi comunicării în construirea unor medii active de instruire.

III. Evaluarea procesului instructiv-educativ

1. Evaluarea de proces: obiective, caracterizare, funcţii, tipologie.
2. Metode de evaluare: caracterizare, tipologie.
3. Instrumente de evaluare: caracterizare, calităţi (validitate, fidelitate, obiectivitate şi aplicabilitate).
4. Tipologia itemilor: definiţie, clasificări, caracteristici, domenii de utilizare, reguli de proiectare, modalităţi de evaluare şi de notare.
5. Elaborarea probelor scrise: proiectarea testului docimologic, matricea de specificaţii.

F. Bibliografie pentru didactica disciplinelor de specialitate

1. Ion Albulescu, Mirela Albulescu, „Didactica disciplinelor socio-umane”, Ed. Napoca Star, Cluj-Napoca, 1999
2. Muşata Bocoş, Dana Jucan, „Fundamentele pedagogiei. Teoria şi metodologia curriculum-ului. Repere şi instrumente didactice pentru formarea profesorilor”, Ed. Paralela 45, Piteşti, 2008
3. Lucian Ciolan, „Învăţarea integrată - fundamente pentru un curriculum transdisciplinar”, Ed. Polirom, Iaşi, 2008
4. Carmen Creţu, „Curriculum individualizat şi personalizat”, Ed. Polirom, Iaşi, 1998

5. Sorin Cristea, „Dicţionar de termeni pedagogici”, E.D.P., Bucureşti, 1998
6. Constantin Cucoş, „Pedagogie generală”, Ed. Polirom, Iaşi, 2000
7. Constantin Cucoş, „Psihopedagogie”, Ed. Polirom, Iaşi, 2005
8. Louis D’Hainaut, „Interdisciplinaritate şi integrare”, în Programe de învăţământ şi educaţie permanentă, EDP, Bucureşti, 1981
9. Basarab Nicolescu, „Transdisciplinaritatea. Manifest”, Ed. Polirom, Iaşi, 1999
10. Florina Oţet, Nicoleta Liţoiu, Sorin Spineanu-Dobrotă, „Ghid de evaluare pentru ştiinţele socio-umane”, Ed. ProGnosis, Bucureşti, 2000
11. Paloma Petrescu, Viorica Pop, „Transdisciplinaritatea – o nouă abordare a situaţiilor de învăţare”, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 2007
12. Adrian Stoica (coord.), „Evaluarea curentă şi examenele”, Ed. ProGnosis, Bucureşti, 2001
13. Eugen Stoica (coord.), Marius Avram, Sorin Spineanu-Dobrotă, Angela Teşileanu, „Ghid de evaluare la disciplinele socio-umane”, Ed. ERC Press, Bucureşti, 2011
14. ***2002, „Ghid metodologic pentru aplicarea programelor şcolare din Aria curriculară Om şi societate. Învăţământ liceal”, MEC – CNC, Ed. Aramis Print, Bucureşti

NOTĂ: Bibliografia pentru didactica de specialitate include **planurile-cadru şi programele şcolare pentru disciplinele *Filosofie* şi *Logică, argumentare şi comunicare* valabile în anul şcolar în care se susţine examenul.**